

De Drie Goddelijke Deugden

Ravels Weelde Poppel

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 22, nr: 88: Juni 2018

Inhoud

Voorwoord.....	1
Lief en leed	2
In Memoriam Laurent Woestenburg.....	2
“Histoire et poésie sur Nieuwkerk”	4
Vorbije Activeiten	19
De “Sjotterkes” of tafelfuotballers aan het Molenslop, Gemeentelaan te Weelde	38
Heemkunde Quiz 2018	40

Lidmaatschap

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Ere-lid kunt u zijn voor een jaarbijdrage van 30 euro.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift “De Drie Goddelijke Deugden”.

Ook hebben leden en hun gezin steeds gratis toegang tot het Museum Aan de Grens (MAG) “ ‘t Kaske” te Poppel.

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradige publicaties

Steeds op aanvraag te bekomen. Zie contactgegevens.

Afbeelding voorblad: Kerkhofmuur met toegangspad van de St. Valentinuskerk van Poppel, daterende begin 20ste eeuw.

Foto's achterblad: kunstwerk gerealiseerd door Sven 't Jolle dat de naam draagt: “Global Playfield”, aan het Molenslop te Weelde.

Voorwoord

Het jaar is nog niet half en we hebben al veel gedaan en beleefd. U kan in dit tijdschrift verslagen vinden van onze jaarlijkse busreis, Erfgoeddag en muzikale opening van de nieuwe tentoonstelling op zondag 13 mei. Tevens is er een zeer interessant artikel over Nieuwkerk en een van zijn bewoners. Helaas hebben we in maart afscheid moeten nemen van onze erevoorzitter Laurent Woestenburg.

Ik zou bij deze u allen willen uitnodigen op onze nieuwe tentoonstelling "Er zit Muziek in Ravels". Deze hebben we zondag 13 mei officieel geopend met aansluitend verschillende muziekoptredens binnen en buiten het museum.

Wij hebben voor het thema muziek gekozen omdat het een deel van ons erfgoed is dat in sommige dorpen op de schop gaat. Mogelijk is het niet meer eigentijds om zelf muziek te maken in een fanfare, koor, individueel of een bandje. We zien een afname van kerkkoren en een verschuiving naar wereldse muziek. De mensen blijven wel zingen maar doen dit in een andere setting. Gelukkig hebben wij wat betreft fanfares SNK uit Weelde en "Jeugd en Vreugd" uit Ravels-Eel het tegendeel mogen ervaren ondanks dat de fanfares van Ravels en Poppel enkele jaren geleden ophielden na een rijke geschiedenis.

Men zegt ook wel eens: "Muziek verzacht de zeden" en daar zijn inderdaad voorbeelden van.

Muziek vormt een sterk verbindend element tussen mensen.

Muziek brengt mensen op de been.

Muziek maakt bij mensen van verschillende rassen en gezindten emoties los.

Muziek maakt deel uit van ons leven, fleurt feestelijkheden op en geeft ondersteuning bij treurnis.

Kortom, muziek maakt ons mensen uniek in het dierenrijk.

Tevens zou ik bij deze een lans willen breken om van de kiosk te Poppel meer gebruik te maken in de warme maanden. Kiosken zijn gebouwd om een fanfare zijn publiek te entertainen. Het is jammer dat deze traditie niet voortgezet wordt op enkele uitzonderingen na.

Verder vindt u in dit nummer het antwoord op de quizvraag van het tijdschrift van maart nummer 87.

Luc Andries, voorzitter

Erratum

Tijdschrift 87, artikel "Het zevende half jaar van den Grooten Oorlog" moet de bronvermelding "Stadsarchief Turnhout" bij de dossiers van de gesneuvelden vervangen worden door:
<https://www.klm-mra.be/D7t/nl/content/archief>

Lief en leed

Graag feliciteren wij met hun gouden bruiloft (50 jaar):

Herman en Mies Dries-Paulussen te Weelde op 3 april 2018

Marinus en Greet Willems-Raaymakers te Weelde op 16 april 2018

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Lucy Klaasen, echtgenote van Charles Piron, overleden te Ravels op 2 februari 2018

Laurent Woestenburg, weduwnaar van Lea Moonen, echtgenoot van Joke Vander Stricht, overleden te Turnhout op 4 maart 2018

Staf Theeuwes, echtgenoot van Jacqueline Wittocx, overleden te Oosthoven op 8 mei 2018

Om zeker te zijn dat we niemand vergeten te vermelden, vragen wij u ons op de hoogte te brengen via één van de bestuursleden, e-mail of briefje aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

In Memoriam Laurent Woestenburg

Beste Joke, Miet, Filip, familie en vrienden,

Joke, onze vereniging voor Heemkunde en Erfgoed Nicolaus Poppelius heeft Laurent gekend als één van zijn stichters.

Jarenlang, van 1977 tot in 2011 is hij voorzitter en bezieler geweest van onze vereniging.

Hij was een veelbelovende jongeman.

Zijn talenten werden reeds jong opgemerkt te Weelde.

Zo kon hij na zijn middelbare studies aan het Klein Seminarie van Hoogstraten, beter bekend als het “Pastoorsfabriekske”, Germaanse Filologie studeren te Leuven. Zijn eindwerk of thesis aan de universiteit leverde een toponiemenboek op van de gemeente Weelde dat zijn verloofde en toekomstige echtgenote Lea, met heel veel vlijt en doorzetting typte, 5 exemplaren van elk 600 pagina's.

Hij ging het onderwijs in als leraar Nederlands. Aanvankelijk te Antwerpen en vervolgens aan het Sint-Gumaruscollege te Lier. Daar ontmoette hij mensen van Uitgeverij van In. Hier blijft hij tot zijn pensionering directeur en uitgever van onderwijsmethoden en schoolboeken tot zelfs in Rusland. Het typeert hem dat hij zelf niet alleen leergierig was maar ook zijn kennis wilde delen met jongeren door modernere onderwijsmethoden.

Laurent en Lea bleven kinderloos. Dit heeft hen gestimuleerd om zich in te zetten voor het welzijn van andere kinderen binnen en buiten de familiekring.

Hij heeft vrijwillig met doorzettingsvermogen en stichtingsdrang het maatschappelijk leven in onze regio verrijkt met tal van organisaties zoals het kinderdagverblijf Clara's Hofke te Arendonk, het kerkkoor Cantorije Poppeliensis, kerkfabriek Poppel en onze Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius.

Hij hield van cultuur in de brede zin van het woord. Hij kon de authentieke volkscultuur van onze streek smaken en verdedigen net zoals de grote wereldcultuur waar onze beschaving op gebaseerd is. Tegelijkertijd trachtte hij de verloederende van ons natuur-en cultuurpatrimonium, het geestdodende materialisme en de vervlakkende vervreemding te stoppen.

Onze heemkundevereniging was voor hem een vanzelfsprekend verlengstuk van zijn brede culturele ambities. Hier kon hij zijn kennis overdragen aan ons Kempisch volk. Hij sprak over onze vereniging alsof het zijn kindje was en hij bracht er als goede huisvader de nodige offers voor. Hier zat zijn ware passie en kwam de liefde voor het eigen heem naar boven borrelen. Daarvoor is hij in 2013 erkend en vereerd door Heemkunde Gouw Antwerpen met het Eremerk Honoris Causa. Dit heeft hem na al die jaren van onbaatzuchtig vrijwilligerswerk ontroerd en verblijd.

Laurent heeft in zijn leven vaak de paden gekruist van mensen met gelijkgestemde zielen die elkaar stimuleerden tot een hoger doel en een betere leefwereld. Na het overlijden van Lea heeft hij Joke leren kennen. Zij huwden in 2011.

Hij heeft zich ingezet voor zijn familie en verschillende verenigingen zolang hij kon en genoten van het leven zolang het mogelijk was. Zachtjes is hij van ons heengegaan zoals hij steeds zachtjes in een voorbeeldig Nederlands zijn medemensen benaderde. Hij is niet meer in ons midden maar door zijn verwezenlijkingen altijd bij ons.

Joke, Miet, Filip, familie en vrienden; mogen kostbare herinneringen en de liefdevolle aanwezigheid van ons om jullie heen, jullie helpen en troosten in deze beproeving. Ik dank u.

“Histoire et poésie sur Nieuwkerk”

Door: Gerrit van Heeswijk

Zoektocht naar de “Nieuwkerkboekjes”.

Dit artikel is verschenen enkele jaren terug in het tijdschrift van onze Goirlese vrienden. Het behandelt de poëziealbums van een van de voorvaders van de huidige baron de Jamblinne de Meux op Nieuwkerk te Poppel. Onze dank gaat uit naar de auteur voor zijn inbreng.

Inleiding

Op 20 juli 1867 werd in Mechelen het gezin van Raymond en Octavie de Meester de Betzenbroeck verblijd met de geboorte van een zoontje dat de namen kreeg van Albert Aster Marie-Colette. Deze Albert zou in 1910 een derde deel van het landgoed Nieuwkerk erven uit de boedel van de pas overleden Jeanne Hermance de Meester de Bocht. Zij was de laatste erfgenaam van deze familie die eigenaar was van het landgoed sinds 1860. Nadat hij de twee overige delen in handen had gekregen van zijn broer Dom Leon de Meester de Betzenbroeck, benedictijn te Leuven, en van de Tilburgse notaris Daamen, begon hij het landgoed te exploiteren. Hij zorgde ervoor dat er een nieuwe woning gebouwd werd, dat de missionarissen van de H. Familie er een klooster bouwden en dat er in de directe omgeving een hotel tot stand kwam.

Albert moet veel tijd in deze omgeving doorgebracht hebben en zich er echt voor geïnteresseerd hebben. Hoe anders zou het mogelijk zijn geweest dat hij op het idee kwam een boekje vol te schrijven over Nieuwkerk en zijn omgeving. Tenslotte woonde hij eigenlijk op kasteel Hollaeken in Rijmenam bij Mechelen en was hij slechts enkele weken per seizoen in deze buurt. Of zijn vrouw Alice en zijn dochtertje Madeleine dan meekwamen is mij niet bekend, maar ik verwacht van wel.

Een poëziealbum werd gekocht en met de vulpen volgeschreven met wandelingen door de omgeving, met uitleg over de plaatsen in de omgeving en met een hoofdstuk over het verleden van de streek. Toen hij hiermee klaar was begon hij aan een tweede exemplaar en schreef ook dit boekje vol maar schreef iets meer informatie over de omgeving. Ook de andere hoofdstukjes waren aan wat verandering onderhevig maar het uiteindelijke product leek sterk op het eerste.

Vele pagina's werden versierd met een mooie tekening en ook werd elke pagina in de geest van middeleeuwse handgeschreven boeken verlucht met een versierde eerste letter.

Vele uren moet hij aan zijn bureau gezeten hebben om deze boekjes te maken, uren die eigenlijk vermeerderd moeten worden met dagenlange wandelingen en fietstochten door de omgeving. Een omgeving die beslist niet vol gestaan zal hebben met wegwijzers op landelijke wegen. De nu bekende ANWB-paddenstoelen zullen ook toen nog niet op Nieuwkerk gestaan hebben.

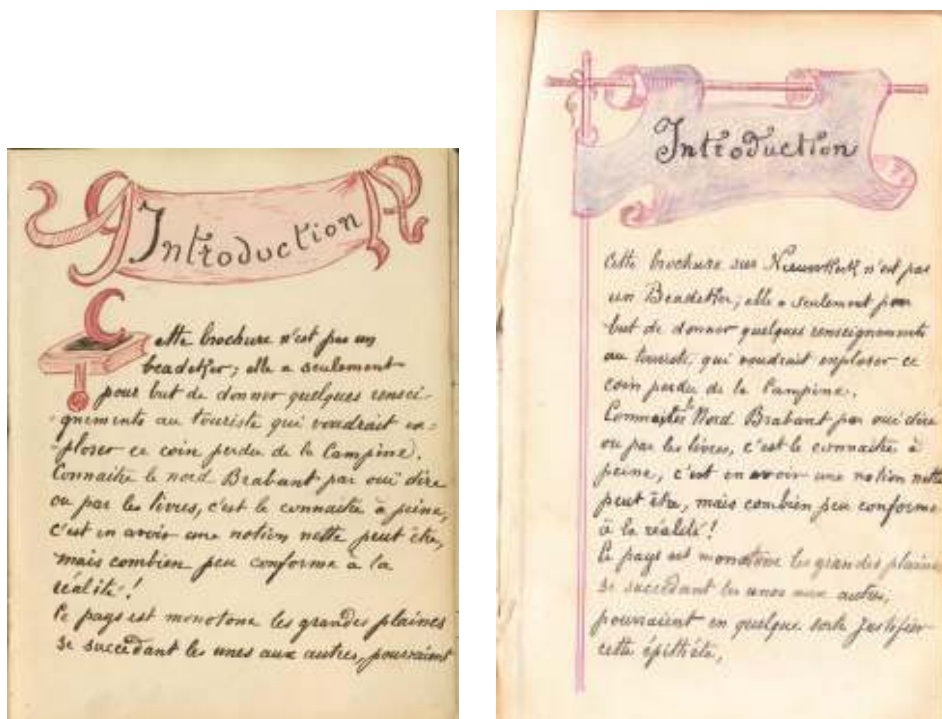
Waarom Albert deze boekjes schreef? Op deze vraag zullen we het antwoord nooit vinden. We kunnen slechts stellen dat hij er plezier aan beleefd moet hebben. Mogelijk was het voor zijn dochter Madeleine of als relatiegeschenk voor een goede bekende of voor iemand die veel voor hem gedaan had.

Zeker is slechts dat de nu bekende boekjes na hun ontstaan een zwervend bestaan gekend hebben: een kwam in het archief van het klooster aan de Tilburgseweg terecht, een heeft hoogstwaarschijnlijk in de wachtkamer van het klooster op Nieuwkerk gelegen, een belandde na een 'avontuurlijk' leven in een verzameling geschriften die tenslotte in het Regionaal archief in Tilburg belandde, een kwam in handen van H. W. Janson, de schrijver van het bekende boek "Bijdragen tot de geschiedenis van Goirle" en een bleef op Nieuwkerk in de villa achter.

In 2012 wisten we slechts af van het bestaan van een kopie van zo'n boekje dat we in onze bibliotheek hadden. Dit gekopieerde boekje leidde tot een zoektocht naar het origineel die twee jaar zou duren. Het verslag van deze zoektocht vindt U in het volgende artikel:

“Histoire et poesie sur Nieuwkerk”.

Onder deze titel schreef Albert de Meester de Betzenbroeck rond 1918 een boekje over Nieuwkerk en de directe omgeving. En dan wordt met “geschreven” ook echt “geschreven” bedoeld: hij deed het met de vulpen. In diezelfde tijd voegde hij er nog een tweede boekje aan toe met grotendeels dezelfde inhoud onder de titel “*Quelques notes sur Nieuwkerk et environs*”. Beide boekjes zijn bewaard gebleven in deze regio. Het in de titel genoemde bij Jos Backx in Alphen en zal verder hier NKA genoemd worden, het andere bij Jef van Gils in Hilvarenbeek en zal hier verder NKH genoemd worden. (**Nieuwkerk-Alphen** en **Nieuwkerk-Hilvarenbeek**).

Pagina 1 van NKH (links) en van NKA (rechts).

De boekjes een en twee

Beide boekjes werden met de hand geschreven en dat mag toch echt een prestatie genoemd worden: bijna geen enkele doorhaling in beide boekjes, dus er is nagedacht over wat en hoe te schrijven. Daarbij werden beide boekjes verluchtigd met vele tekeningen waarmee de Meester de Betzenbroeck liet zien dat hij ook die kunst meester was: met die tekening in de hand kan men sommige huidige gebouwen nog probleemloos opzoeken.

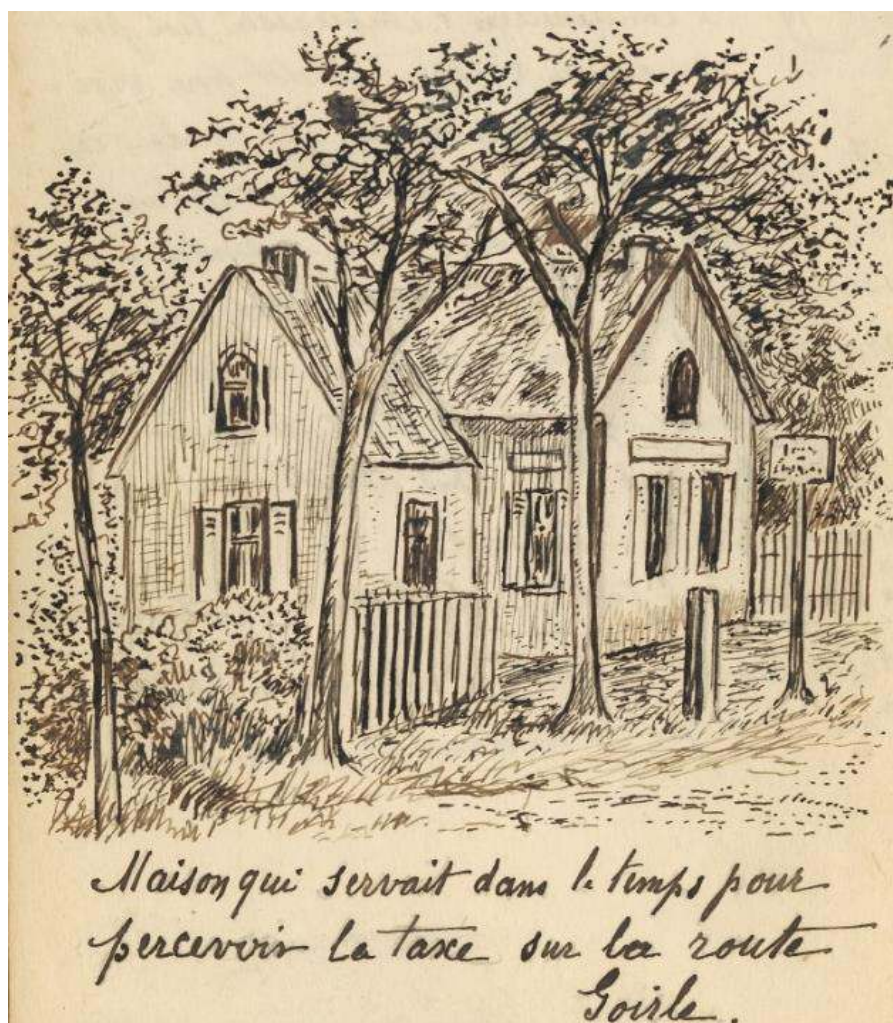
Toen boekje 1 klaar was kon aan boekje 2 begonnen worden. Welk van beide het oudst is, is niet met zekerheid te zeggen: een gedachte dat NKH het oudst is wordt gevoed door de constatering dat in NKA meer informatie over de omgeving staat.

Op de eerste bladzijde schrijft de Meester “*Cette brochure sur Nieuwkerk n’est pas un Beadeker; elle a seulement pour but de donner quelques renseignements au touriste qui voudrait explorer ce coin perdu de la Campine*”. (Deze brochure over Nieuwkerk is geen reisgids, ze wil alleen wat inlichtingen geven aan de toerist die deze vergeten hoek van de Kempen wil verkennen). Geen reisgids maar wel 60 pagina’s schrijven over deze streek?

Dat wil ik nog wel een reisgids noemen aangezien hij erin vertelt welke weg je moet nemen om ergens te komen en dan ook nog van alle plekken vertelt wat er te zien is en hoe mooi het wel is.

Hoe zijn beide boekjes bewaard gebleven? Daarover tasten we gedeeltelijk in het duister. Boekje NKA, in bezit van Jos Backx, is mogelijk gezien door een heemkundige uit de vorige eeuw, Pierre van Beek, toen hij een van zijn artikelen voor het Nieuwsblad van het Zuiden schreef in 1976, want hij zegt daarin als volgt: *“Men toonde ons het met de hand geschreven en door vele, gekleurde pentekeningen versierde boekje nu zeven jaar geleden in Alphen, waar het momenteel nog bij een particulier berust. Volgens mededeling van de huidige eigenaar zou het, via een vorige bewoner van zijn huis, afkomstig zijn uit het voormalige klooster van de Paters van de H. Familie op Nieuwkerk, alwaar het ooit in de spreekkamer ter inzage had gelegen”*. De hierin genoemde particulier zou de vader van Jos Backx geweest kunnen zijn, maar Jos kon mij niet meer vertellen hoe het boekje in zijn vaders bezit gekomen was.

Boekje NKH heeft jaren in het archief van de Paters van de H. Familie gelegen. Toen pater Brekelmans, de archiefbewaarder van de paters in de Missieprocure aan de Tilburgseweg (net voor het viaduct van de A58 aan de rechterkant van de weg –nu in gebruik bij Amarant), het archief van de paters aldaar ging klaarmaken voor verhuizing naar het depot van de Stichting Kloosterarchieven in St. Agatha omdat de paters uit Goirle vertrokken, kwam hij het boekje tegen. Daar hij het als een curiositeit beschouwde dat geen band met de orde van de paters had, seinde hij Jef van Gils in die het dankbaar in ontvangst nam. Beide boekjes werden ingescand en zijn nu in digitale kopie in ons bezit. Boekje NKA heeft duidelijk meer geleden dan het andere en dat komt mogelijk overeen met de constatering van Pierre van Beek dat het mogelijk in een wachtkamer van het klooster voor een ieder ter inzage gelegen heeft en daar kan zo’n boekje nu eenmaal niet goed tegen. Of dit waar is..... Wie het weet mag het zeggen.

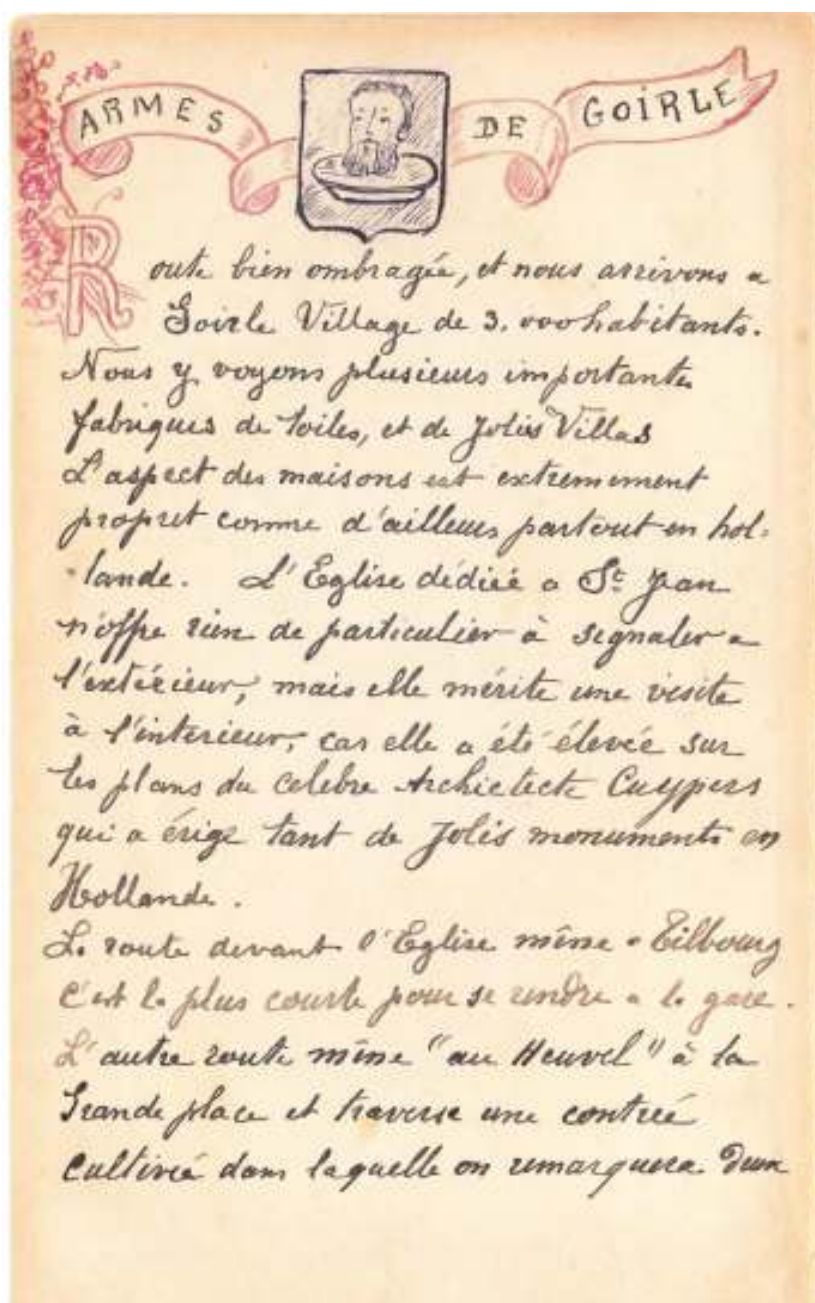

Tolhuis langs de weg van Poppel naar Goirle (Nu bekend als "Buitenlust").

Kopieën

Feit is wel dat ook in 1976 heemlid A. (Janus) Hoogendoorn een van beide in handen heeft gehad en dit gekopieerd heeft. Dit kopiëren bestond uit overtypen en de tekeningen natekenen. En hier begon het probleem van de boekjes van Nieuwkerk. De kopie komt niet voor 100% overeen met de op dat moment bekende boekjes. Pierre van Beek heeft deze kopie ook gezien en schreef daarover: *"We dachten met een uniek exemplaar te doen te hebben. Groot was derhalve onze verbazing toen we dezer dagen vernamen, dat er bij de gemeente Goirle ooit een tweede, soortgelijk exemplaar is opgedoken. De bezitter van dit origineel is onbekend maar door een gelukkige omstandigheid was het voorheen reeds gekopieerd."*

Nu we twee originele boekjes kunnen bekijken sluipt een nieuwe twijfel naar binnen: Als de kopie niet overeen komt met een van beide originelen, zou er dan nog een derde exemplaar bestaan (hebben)? In de kopie zien we dat Hoogendoorn stukken tekst overtypt, dan wat weglaat en even later stukken op een andere volgorde zet; tegelijk ontbreken de laatste hoofdstukken in de kopie, als je deze vergelijkt met elk origineel. Als je, zoals hij op de eerste pagina zet: *"Copie conforme à l'original"*, mag je ervan uitgaan dat het ook conform het origineel is en dat is dus niet zo.

Bladzijde over de wandeling naar Goirle.

Deze kopie komt ook niet overeen met boekje NKH, dat vergeleken met NKA eveneens enkele hoofdstukken minder heeft.

Hoogendoorn laat verder nog enkele zaken weg als we uitgaan van het kopiëren van NKA: dorpen die verder weg liggen (Loon op Zand, Udenhout, Oostelbeers) worden in de kopie niet opgenomen. Leuker wordt het als hij in het hoofdstuk over de tocht naar Oisterwijk via de weg langs het trappistenklooster slechts één zin weglaat: *"Noubliez pas de deguster un authentique Trappistenbier"*. (Vergeet niet om een glas echt trappistenbier te drinken). Komt die zin uit een evt. derde boekje of hield Janus niet van bier?

Tenslotte opmerkelijk in de twee kopieën die wij in onze bibliotheek hebben: in slechts één van beide heeft iemand (Hoogendoorn?) bij het kopiëren ervoor gezorgd dat daar de handtekening van H. W. Janson in kwam te staan. Janson was namelijk in 1963 overleden en kon dus geen handtekening meer zetten. Zou hij de handtekening ergens van gekopieerd hebben? Volgens van Beek is het boekje door de nazaten van Janson aan de gemeente Goirle geschonken, nog een reden temeer om te denken dat er dan toch een derde boekje zou moeten bestaan. Het is mogelijk dat zo'n boekje destijds gezien is door Willy van Rooij, de bekende Goirlese kunstschilder. Een tekening van de Meester de Betzenbroeck trok zijn aandacht dusdanig dat hij deze kopieerde, nl. die van de schuilkerk, welke hij op een aquarel zette en gebruikte voor het boek van H. W. Janson *"Bijdragen tot de geschiedenis van Goirle"*.

Tekening van de schuilkerk op Nieuwkerk.

Tekeningen

Als we de boekjes nader bekijken zien we de vele tekeningen waarvan we er hier een aantal laten zien. Afgebeeld zijn hier het kasteel van Tilburg, de ingang van de pastorie van Poppel en de "Ermitage" van Turnhout.

Ook valt meteen op dat bijna alle pagina's beginnen met een versierde letter: hieronder een paar voorbeelden. Opvallend is dat hij de eerste letter van de bladzijde versierde ook als deze midden in een zin viel. Bij de kopie zien we dat daar de zin steeds lijkt te eindigen onder aan de pagina en dat dan de nieuwe pagina begint met een versierde letter als eerste van de zin.

De handgeschreven boekjes, lijken bij nadere lezing een soort lofzang te zijn op Nieuwkerk en zijn omgeving. De geschiedenis van het gebied wordt verteld met aandacht voor de heren van het gebied en de moeilijkheden die de inwoners van Goirle en Tilburg ondervonden bij de uitoefening van de katholieke eredienst en de wens om de mis bij te wonen. Hiervoor vertelt de Meester alles wat hij weet van de grenskerken en kapellen.

Enkele getekende sierletters (A-C-L-M-P-Q) uit beide boekjes.

Enkele voorbeelden van versierde hoofdletters uit de gekopieerde boekjes:

Dat De Meester –soms “t misterke” of “t Heerke” genoemd- geïnteresseerd is in de geschiedenis van het gebied blijkt wel duidelijk uit het gegeven hoe accuraat mogelijk hij jaartallen weergeeft bij de beschrijving van de mensen en het gebied. Ook de natuur heeft bij hem een streepje voor, getuige zijn omschrijvingen van sommige stukken gelegen in een grote cirkel rond Nieuwkerk, een cirkel met een straal van ca 10 à 15 km.

Hij zegt in zijn inleiding dat het geen reisgids is maar de beschrijvingen van de voet- en fietstochten geven toch wel een ander idee. Was er niet zoveel veranderd dan zouden we de tochten nog steeds kunnen maken.

Zo schrijft hij op een gegeven moment:

“Nemen we de weg naar het klooster van de paters van de H. Familie en lopen een kwartier rechtdoor, laten de weg naar Aerle links liggen evenals de werkmanshuizen dan zien we even verder een prachtig uitzicht: in de verte achter ons Tilburg met zijn fabrieken, de bossen van Gorp, de toren van Hilvarenbeek, Goirle en zijn hoge schoorstenen, voor ons de kerk van Alphen, links die van Baarle-Nassau en Baarle-

Hertog en Chaam iets naar rechts, Gilze en Riel en voor ons de sparrenbossen; een oase in de wildernis.”

Hij moet op een plek gestaan hebben die er niet meer is want waar vinden we nog een dergelijk uitzicht?

Ontginningen en bebossingen van de afgelopen zeventig jaar hebben dit uitzicht aan het oog onttrokken.

Maar de liefde is nog niet over want eerder schrijft hij: *“Wanneer men de drukte van de grote steden verlaat, moet men de stilte van het bos beluisteren, herinneringen aan vergane vriendschappen ophalen en de rust van vroeger hervinden.”*

Hij beschrijft wandelingen naar Goirle, Tilburg, Oisterwijk, Hilvarenbeek, Poppel, Alphen en Baarle met telkens een bijpassende tekening.

De wandeling naar Goirle beschrijft hij als volgt: *“Laten we de beukenlaan nemen, dicht bij de brug van Nieuwkerk die achter het hotel langs gaat (Hotel du Golf, GvH), de weg gaat verder en een voetpad dat we nemen loopt over de heide tussen enkele dennenbomen door. In deze streek overheerst de rust, een wulp hangt in de lucht, hoefsporen van een paard staan in het zand; de mens is afwezig, een enkele vogel is te zien in tegenstelling tot het wild. Na diverse bochten komt men op de verharde weg waar we links af slaan en lopen nog een half uur over een beschaduwde weg en komen dan in Goirle aan, een dorp van 3000 inwoners.*

We zien hier verschillende grote fabrieken en mooie moderne villa's. De huizen zien er schoon uit zoals overal in Nederland. De kerk die aan Sint Jan gewijd is laat aan de buitenzijde niets speciaals zien maar een bezoek aan het interieur is de moeite waard. De kerk is gebouwd door architect Cuijpers die meer monumenten in Nederland heeft ontworpen. De weg gaat langs de kerk naar Tilburg (huidige Tilburgseweg) en is zo de kortste weg naar het station.

De andere weg gaat via “de heuvel” (huidige Kerkstraat – Abcovenseweg) en doorkruist een landbouwgebied waar men twee oude huizen ziet; het tweede is van de Heer Daamen, maar hoorde in 1312 aan de hertog van Brabant die het waarschijnlijk als jachthuis gebruikte. Deze woning heet ‘Ter Loo’; een goudstuk met een afbeelding van keizer Constantijn, werd er gevonden in 1755.”

Boekje drie: een schetsboekje

Als we deze boekjes al bijzonder vinden dan volgt nog de komst van een derde boekje, dat ons aangereikt wordt door de huidige eigenaar van Nieuwkerk, Baron Eric de Jamblinne de Meux. Hij was in het bezit gekomen van dit boekje via een inwoner uit Mechelen die het op een vlooienmarkt gekocht had. Door naspeuringen was deze er achter gekomen dat het boekje betrekking had op Nieuwkerk en vanwege zijn interesse in geschiedenis vond hij dat het boekje bij de juiste nazaat hoorde te zijn. Hij gaf het af op voorwaarde dat het boekje gescand zou mogen worden door de heemkundekringen van Goirle en Poppel.

Aan deze voorwaarde werd door de heer de Jamblinne de Meux met plezier voldaan en hij meldde zich dan ook in het najaar van 2012 op een zondag in ons museum om de afspraken voor het scannen te maken.

Ook 'Poppel' was zeer blij met de scans van de boekjes. De heer de Jamblinne de Meux meldde ons verder nog dat de maker, Albert de Meester de Betzenbroek, destijds op kasteel Hollaeken bij Rijmenam bij Mechelen woonde (zie tekening).

Dat huis is in 1938 afgebrand en vermoedelijk is het boekje daarna door iemand meegenomen en later te koop aangeboden. Het boekje vertoont op de kaft dan ook wat lichte waterschade.

Dit boekje is een schetsboekje dat in de jaren 1914-1917 vol getekend is met schetsen van Nieuwkerk in de jaren van Wereldoorlog I.

Sommige tekeningen zien we terug in oude foto's, andere geven ons een inkijkje in het militaire grensleven van die dagen.

Maar ook de dichterlijke kant van Albert de Meester de Betzenbroek komt hier naar voren: enkele kleine gedichtjes wekken meteen onze aandacht en het is de moeite waard ze hier met vertaling weer te geven.

*"Si j'étais poète je ferais des vers, si j'étais peintre, je peindrais un arbre vert;
Mais comme en ces arts je ne suis pas bon, je me contente ici d'inscrire mon nom."*

(Als ik een dichter was maakte ik verzen, als ik schilder was, schilderde ik een groene boom, maar omdat ik in deze kunsten niet beheer, stel ik me tevreden met het hier schrijven van mijn naam).

*"Quelle difference entre me horloge et moi
Une horloge compte les heures, moi je les fais oublier."*

(Wat een verschil is er tussen een klok en mij
Een klok telt de uren en ik probeer ze te vergeten).

*"Notre devise servir toujours bon, les anciens et au mieux les nouveaux;
Si votre estomac pouvait parler, il vous demanderait un bon plat."*
(Ons devies is om altijd de ouderen en nog beter de jongeren te bedienen;
Als Uw maag kon praten bestelde hij een goede maaltijd).

Enkele tekeningen uit dit boekje willen we U niet onthouden:

ze geven een beeld van de periode van de Eerste Wereldoorlog hoe de soldaten in onze omgeving hier bivakkeerden en hoe hun onderkomens eruit zagen; hij tekende de grensovergang bij Weelde en diverse ontwerpen voor hekjes en andere tuinornamenten.

Toen hij in 1916 uit onze omgeving verdween omdat de grond onder zijn voeten te heet werd trok hij naar Engeland en zette zijn adres aldaar in het boekje. Hij tekende in Zeeland en in Engeland en ook kopieerde hij een militair affiche met een waarschuwend tekst die hij daar ergens tegenkwam.

Albert op de fiets naar Antwerpen en een veldhut van de Nederlandse militairen.

Duitse soldaat aan de grens en een uitzicht over Vlissingen.

En dan: op naar vier en vijf

Na het overlijden van Piet Wierckx kwam zijn papieren archief betreffende heemzaken bij ons te staan. Piet had het netjes op orde en alles in mappen gedaan met titels als: Goirle ontstaansgeschiedenis, Eerste Wereldoorlog, Tweede Wereldoorlog, Devotionalia, Kinderspelen, Heemkunde, Landbouw, etc. Dit geheel werd doorgekeken om te zien of er voor ons als museummedewerkers iets bruikbaars in zat als achtergrondinformatie over bepaalde voorwerpen. Na zoveel mappen open gedaan te hebben kwam in het najaar van 2014 een mapje op tafel met daarin een aantal oude exemplaren van het tijdschrift "*Argie*", een jeugdblad over archeologie en geschiedenis – met name van Tilburg en omstreken, dat uitgegeven werd als clubblad van de schoolclub ARGEMO (ARcheologie-GEologie/GEschiedenis-MONumenten) van het Mill-Hillcollege onder leiding van de bekende Willem Spann. In een artikelenserie over de Goirlese Sint Janstoren kwam ik een bijdrage tegen van Ronald Peeters. Deze serie handelde over het wel of niet verschijnen van de Goirlese kerktoeren op oude prenten van o.a. Goirlenaar en schilder Frans van der Weegen, kapitein D. T. Gevers van Endegeest en Jos Cuijpers, architect van de huidige kerk. In deze pennenstrijd schrijft Ronald Peeters: "In een Franstalig handschrift van de Meester de Betzenbroeck te Nieuwkerk uit 1914, hetwelk in de handschriftenverzameling van de Gemeentelijke Archiefdienst Tilburg berust, trof ik op blz. 50 de bijgevoegde tekening van de (nieuwe) St.-Janskerk aan (einde citaat)".

Albert de Meester de Betzenbroeck in de deuropening van het oude grenskantoor met zijn auto, klaar voor een tochtje.

Inderdaad zat in de genoemde verzameling een vierde boekje, geschreven door dezelfde de Meester de Betzenbroeck. Het bleek echter om een beschadigd exemplaar te gaan: de eerste bladzijden ontbraken. Omdat de Meester de bladen niet nummerde was het onmogelijk om vast te stellen hoeveel bladzijden er verdwenen waren, maar vier tot zes moet zeker tot de mogelijkheden behoren, gezien de vergelijking met de andere boekjes. In deze doos zat -om het plezier van het zoeken te vervolmaken- een fotokopie van nog een boekje dat wederom niet overeenkwam met de nu reeds bekende exemplaren. Ik las op deze kopie dat in de collectie Janson ook een boekje zou zitten. Dit nu gevonden exemplaar kwam volledig overeen met de zojuist gevonden fotokopie en met de kopie die in het begin van dit verhaal reeds beschreven is en in onze bibliotheek berust. Dit was dus het door Janus Hoogendoorn gekopieerde boekje met de handtekening van H. Janson erin. Janus zal dit boekje mogelijk in de zeventiger jaren op het gemeentehuis (bijv. voor de overdracht van een stuk archief) ter inzage hebben gehad. Op de binnenkaft stond dat dit boekje in 1989 gerestaureerd was, maar daarbij heeft men een flinke fout gemaakt: de bladzijden zijn op verkeerde volgorde weer in elkaar gezet. Zou de restaurateur het Frans niet machtig zijn geweest? Ik kwam er achter bij de vertaling van het boekje toen ik concludeerde dat de bladzijden niet qua tekst op elkaar volgden. In de inventarisgegevens van het archief werd verder vermeld dat het archief van Janson via Wil van Oosterhout, een in 2000 overleden archiefmedewerker, op het archief terecht gekomen was. Volgens Ronald Peeters, hoofd stadsmuseum van Tilburg, is een link met de oude verzameling van Lambert de Wijs aannemelijker. Duidelijkheid werd hierover echter niet gevonden.

De werkwijze van Albert wordt voor een klein gedeelte zichtbaar bij het volgende voorbeeld: In Middelbeers stond in die jaren een nogal opvallende boom, een linde van waaruit een spar leek te groeien. Deze boom was onder de naam 'wonderboom' bekend. Op een foto van deze boom staat een gedichtje dat Albert in zijn boekje opnam maar het zelf eerst probeerde te vertalen. Dit is te zien op de foto die hij toen kocht.

Ansicht uit Middelbeers met de wonderboom.

Zes!

Om het artikel af te kunnen maken leek een portret van de schrijver een mooie illustratie te kunnen zijn. Via Eric de Jamblinne de Meux kwam zo'n portret tevoorschijn maar òòk de mededeling dat ook hij een boekje van de Meester de Betzenbroeck bezat: een zesde exemplaar!

Ook dit boekje werd ingescand en vergeleken met de andere exemplaren en weer was de volgorde van de onderwerpen iets anders. Ook stonden er weer tekeningen in die in geen enkele ander boekje voorkwamen.

Omdat de kern van de inhoud van alle boekjes ongeveer hetzelfde is kunnen we een vergelijking maken over wat er in verteld wordt en wat er in getekend wordt. Daarvoor is onderstaand schema gemaakt.

Van alle boekjes zijn nu digitale kopieën bij ons aanwezig.

Onderdeel	NKH	NKA	NKT	NKG	NKN
TEKSTEN					
Nieuwkerk	•	•	•	•	•
Geschiedenis	•	•	•	•	•
Verhaal pastoor van Dijck	•	•	•	•	
Schuurkerk	•	•	•	•	•
Wandeling naar Goirle	•	•	•	•	•
Wandeling naar Poppel	•	•	•	•	•
Wandeling naar Tilburg	•	•	•	•	•
Uitstapje naar Oisterwijk	•	•	•	•	•
Uitstapje naar Hilvarenbeek		•	•	•	•
Uitstapje naar Udenhout	•	•	•		
Uitstapje naar Loon op Zand		•	•		
Uitstapje naar Esbeek			•		•
Uitstapje naar De Utrecht		•	•	•	•
Uitstapje naar Lage Mierde					•
Uitstapje naar Oostelbeers		•	•		
Wandeling naar Aerle/Maerle	•	•	•	•	•
Watermolen Goirle	•	•	•		
Ooievaarsnest	•				•
Paters van Nieuwkerk	•	•		•	•
Willibrord	•	•	•	•	•
Wandeling naar Gorp/Rovert	•	•	•	•	•
Wandeling naar Kasteel de Schrieken	•	•	•	•	•
Wandeling naar Alphen	•	•		•	•
Wandeling naar Baarle		•	•	•	•
Ontwikkeling Baarle-grens		•	•	•	
Ontginningen Nieuwkerk	•	•	•	•	

TEKENINGEN	NKH	NKA	NKT	NKG	NKN
tekening deurklopper IHS	•	•	•	•	•
tekening landkaart	•	•	•	•	•
tekening Ermitage Turnhout	•	•	•	•	•
tekening kasteel Tilburg	•	•	•	•	•
tekening kasteel Hollaeken	•	•		•	
tekening Goirle vanaf Nieuwkerk		•	•		
tekening Tilburg vanaf Goirle		•		•	•
tekening Hasseltse kapel	•	•	•		
tekening Poppelseweg ri Poppel	•	•	•		
tekening ingang pastorie Poppel		•	•		•
tekening toren Westkapelle	•	•	•	•	•
tekening brug met grenspaal		•	•	•	
tekening Rooverts kapelletje	•	•	•	•	
tekening wegwijzer div. richtingen	•	•	•		•
tekening kerktoeren Baarle		•		•	
tekening kerktoeren Hilvarenbeek		•	•		•
tekening gebouw de Utrecht		•			
tekening wonderboom in Middelbeers		•	•		
tekening Huize de Baast		•	•		
tekening schuilkerk	•		•		
tekening pastoriehoef	•		•		
tekening Kapel Sint Jansgool	•		•	•	
tekening Hollandse tuin	•		•		
tekening vervoer boomstam	•		•		
tekening grafkelder volgens Witte	•		•	•	
tekening plattegrond kasteeltuin Tbg	•		•		•
tekening "Ooievaarsnest"	•		•		
tekening heidevennetje	•				
tekening postkoets in Turnhout	•				

tekening tolhuis Goirle	•				
tekening Sint Janskerk Goirle	•		•		
tekening markt Tilburg	•				
tekening "Rode huis"				•	
tekening wapen v Tilburg			•	•	•
tekening wapen van Goirle			•	•	
tekening Lage Mierde			•		
tekening boom op Nieuwkerk			•		
tekening molen van Poppel			•		•
tekening kasteeltje Gorp			•		
tekening toerist met fiets en auto					•
tekening Huis Ter Loo					•
tekening lindeboom op de Heuvel					•
tekening oude landkaart					•
tekening Pannehoef					•
tekening grenspaal met grenskaart					•
tekening Kasteel Groenendaal					•
tekening gebouw De Utrecht					•
tekeningen div. natuur	•	•	•	•	•

NKH = boekje in collectie Jef van Gils, Doelenstraat 68 te Hilvarenbeek.

NKA = boekje in collectie Jos Backx, Molenstraat 8 te Alphen.

NKT = boekje in collectie Handschriften in RAT, Tilburg.

NKG = boekje in Archief H.W. Janson uit Goirle in RAT, Tilburg.

NKN = boekje in collectie Eric de Jamblinne de Meux te Nieuwkerk.

Tenslotte.

Aan het einde van deze zoektocht kwam dan eindelijk de originele kopie van het boekje van Janson te voorschijn. Deze kopie (waarvan wij en anderen een kopie hebben) werd bewaard door Sjef Hoogendoorn van de Goolse school, die aangaf nog meer zaken van zijn overleden oom Janus te bewaren.

Wie weet wat daar nog ooit uitkomt. Janus geeft in zijn kopie ook aan aan wie hij destijds in 1976 een kopie van het boekje gaf: Burgemeester A. van den Wildenberg, secretaris A. Verheijden, wethouder van W. Boxtel, wethouder P. Schellekens, het gemeentearchief, en verder aan A. Hoogendoorn, L. Hoogendoorn, Pierre van Beek, Frans Slangen, Pierre van Ostaden, A. Brock-Sewuster en Baron de Jamblinne de Meux.

Om ook Janus Hoogendoorn de eer te geven die hem toekomt citeer ik hier vier regels die hij op een van zijn originele kopiepagina's typte en die niet in de kopieën voorkomen:

"Omdat ik van Goirle houd!!!

Waarom, dat kan ik niet beschrijven;

Dat is altijd al geweest

En zal ook altijd blijven."

A.H.

Blijft slechts over de vraag waarom Albert de Meester de Betzenbroeck, eigenaar van Nieuwkerk, vijf boekjes met bijna dezelfde tekst heeft geschreven en voor wie en voor wat. Was het een relatiegeschenk? Was het echt geen reisgidsje? Was het mogelijk voor zijn dochter of gewoon uit liefhebberij?

Avonden moet hij er over gedaan hebben. Welk boekje het eerst geschreven werd is moeilijk meer vast te stellen. Puur letten op de lengte is niet voldoende om dit te weten. Slechts het bijna woord voor woord vergelijken van de verschillende hoofdstukteksten kan een uitkomst bieden omdat soms opvalt dat in een boekje iets meer informatie over een onderwerp staat dan in een ander boekje.

Dat wordt monnikenwerk in een Franstalige tekst.

Voor zover we nu weten is het bij deze vijf informatieve boekjes en een schetsboekje gebleven.

De zorgen van de eerste jaren na de oorlog hebben al zijn aandacht nodig gehad: veel schade was toegebracht aan zijn huis en andere eigendommen, en door zijn vertrek naar Engeland en lange afwezigheid zal zijn financiële reserve niet aangegroeid zijn.

De jaren die volgden brachten ook nog eens een economische recessie met zich mee. Misschien heeft hij het na al die jaren niet meer op kunnen brengen omdat de nieuwe tijd nieuwe technieken met zich meebracht en mogelijk ook gedrukte exemplaren van reisgidsjes van de naaste omgeving. Bekend zijn o.m. gedrukte toeristische informatiepapieren rondom hotel du Golf (de Golf in de volksmond) en wat daar mogelijk was.

Albert de Meester de Betzenbroeck rond 1915

Het laatste jaartal dat hij zelf geschreven heeft is 1914, Janson zet het jaar 1918 in zijn boekje dat hij cadeau zal hebben gekregen voor bepaalde diensten: volgens van Beek was hij rentmeester op Nieuwkerk, Norbert de Vries vermeldt deze bezigheid niet in zijn bijdrage over Janson in de serie "Twee eeuwen Goirle" uit 1992. Zelf denk ik dat hij de boekjes schreef in 1914, 1915 of 1916. Er is geen enkele verwijzing naar de moeilijke tijden van de "Groote Oorlog '14-'18" te lezen, die toen echter zijn privé leven begonnen te beïnvloeden. Precies zullen we het nooit te weten komen. Wel hebben we nu een pracht inkijkje in het kijken naar natuur, in het beschrijven van de omgeving en in een stukje van de persoon van Albert de Meester de Betzenbroeck, eigenaar van Nieuwkerk.

Tot slot uit elk boekje een tekening:

Uit elk boekje is een tekening genomen die slechts in dat boekje voorkomt. Gekozen is voor: NKH: de pastorie; uit NKA: Huize de Baast in Oostelbeers; uit NKT: de oude molen van Poppel die volgens het onderschrift kort na 1923 afgebroken is; uit NKG de kerk van Baarle-Hertog en tenslotte uit NKN huize Ter Loo in Goirle.

Dan rest ons nog slechts een “probleem”: waar is bijgevoegde tekening van de Meester de Betzenbroeck gepubliceerd, aangezien deze in geen enkel nu bekend boekje staat.

Zou er nog een onbekend boekje ergens rondzwerven.

Janson gebruikte de tekening in zijn boek en ook Hans van der Haring plaatste hem in zijn boekje over de Nieuwe Hoef. De Meester is hier wel erg vrij geweest in zijn weergave van de watermolen van Goirle aangezien die een rad had wat binnenin de molen draaide en hier draait het aan de buitenzijde.

Op foto's in het boek “Een eeuw Goirle 1870-1970” van Jef van Gils en Ronald Peeters, is te zien dat er geen ruimte voor een rad aan de linkerkant of aan de rechterkant van de molen was.

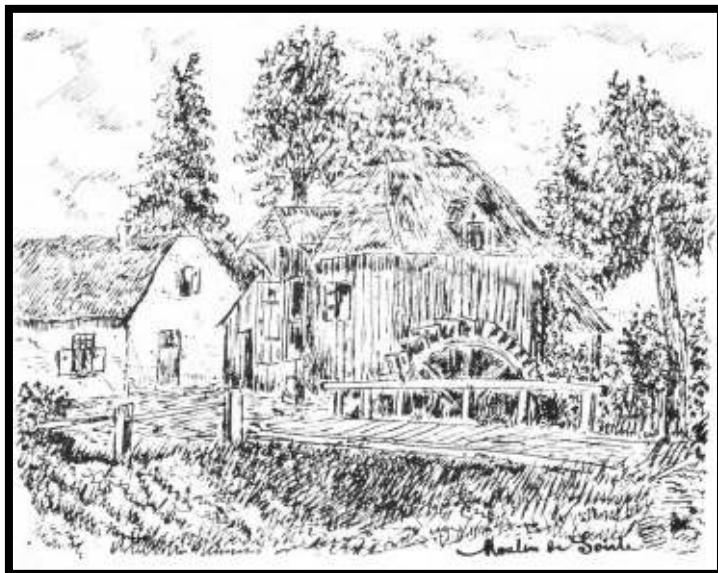
Was het rad al verwijderd toen hij hem tekende?

De twijfel gaat nog verder omdat de molen op oude foto's wanden heeft die uit horizontaal gespijkerde planken bestaan en hier lopen de planken verticaal.

Op de tekening is het dak bedekt met riet en op die oude foto heeft de molen een pannendak.

De beschrijving die Willem Stads, een in 1862 geboren Hilvarenbekenaar, geeft van de molen, spreekt wel van een aan de buitenzijde geplaatst rad dat voor de helft in een zware houten omkisting zou draaien en voor de helft boven de begane grond.

Al met al de vraag dus of de Meester de Betzenbroeck een romantische weergave maakte van de situatie rond 1914 en iets tekende wat op vele andere plaatsen voorkwam.

Bronnen:

1. *"Quelques notes sur Nieuwkerk et environs"* door Albert de Meester de Betzenbroeck, origineel in collectie Jef van Gils, Hilvarenbeek.
2. *"Histoire et poésie sur Nieuwkerk"* door Albert de Meester de Betzenbroeck, origineel in collectie Jos Backx, Alphen.
3. *"Histoire et poésie sur Nieuwkerk"* door Albert de Meester de Betzenbroeck, origineel in Collectie Handschriften Tilburg, toegangsnummer 338, doos 2.
4. *"Histoire et poésie sur Nieuwkerk"* door Albert de Meester de Betzenbroeck, origineel in Archief H. W. Janson, RAT, toegangsnummer 1402, inv. nr. 3.
5. Schetsboekje Nieuwkerk door Albert de Meester de Betzenbroeck, origineel in collectie Eric de Jamblinne de Meux, Nieuwkerk.
6. *"Quelques notes sur Nieuwkerk et environs"* door Albert de Meester de Betzenbroeck, origineel in collectie van Eric de Jamblinne de Meux te Nieuwkerk.
7. *"Buurtschap Nieuwkerk een typisch grensgeval"* door Pierre van Beek, Nieuwsblad van het Zuiden van 19 augustus 1976.
8. Zie: www.cubra.nl/tilburgsdialect/pierrevanbeek2/heemkunde256nieuwkerk.htm.
9. Informatie van Jef van Gils en Eric de Jamblinne de Meux, betreffende herkomst.
10. *"Grootgrondbezit langs de grens"*, artikel door Jef van Gils.
11. *"Bijdrage tot de geschiedenis van Goirle"* door H.W. Janson, Wassenaar 1953.
12. Kopieboekjes van het boekje in bron 4, bibliotheek Heemkundige Kring Goirle.
13. Originele kopie van het Nieuwkerkboekje uit de collectie Janson, bibliotheek Heemkundige Kring Goirle.
14. <http://gw.geneanet.org/crandax?lang=nl&p=didier&n=de+meester+de+betzenbroeck>
15. *"De Nieuwe Hoef"* door Hans van der Haring, Hilvarenbeek 1995; bibl. Goirle.
16. Enkele genealogische websites op zoekterm "de Betzenbroeck".
17. Foto's uit de collectie van Baron Eric de Jamblinne de Meux.
18. *"Een eeuw Goirle, 1870-1970"* door Jef van Gils en Ronald Peeters.
19. *"Molens in Goirle en Riel"* door Carel van Herpt e.a.
20. *"Goirlese Toponiemen"* door A. C. Hoogendoorn.

Voorbije Activiteiten

Door: Luc Andries en Bas Van Haeren

Brussel Binnenste Buiten

Donderdag 12 april 2018 is het zover. We vertrekken vroeg naar Brussel. De heenreis verloopt voorspoedig zonder files (Paasvakantie). De muffins gebakken door Liesbeth Van Haeren-Hoefmans smaakten voortreffelijk, verser konden ze echt niet zijn. Domper was wel dat het heet water om koffie en thee te zetten niet wou opwarmen, ondanks nog enkele ingrepen van de chauffeur onderweg. We hebben dan bij het middagmaal een drankje naar keuze aangeboden.

We worden door onze chauffeur gedropt op de hoek van het Warandepark en het koninklijk paleis. Na even de benen te strekken door voorlangs het paleis te paraderen, arriveren we op de eerste afspraak: "Het BELvue Museum" in het voormalig "Grande Hôtel de Bellevue".

Het **BELvue Museum** is een museum in Brussel beheerd door de Koning Boudewijnstichting, dat in 2016 volledig vernieuwd werd. Het BELvue toont België en zijn geschiedenis aan de hand van een thematische aanpak en een moderne en interactieve opstelling om de bezoeker de sleutels te geven om een beter inzicht te verwerven in België en zijn samenleving.

In de zalen komen zeven maatschappelijke thema's aan bod: democratie, welvaart, solidariteit, pluralisme, migratie, taal en Europa. Elk thema wordt eerst voorgesteld vanuit een hedendaagse invalshoek en vervolgens uitgewerkt en toegelicht doorheen de geschiedenis van België. Hoe zijn België en de Belgen gekomen tot waar ze vandaag staan? In de nieuwe tentoonstelling van het BELvue is de geschiedenis geen doel op zich, maar wel degelijk een middel om dingen uit te leggen en sleutels aan te reiken om onze samenleving te begrijpen en te verklaren.

Een galerij met meer dan 200 voorwerpen vult dit overzicht van België gisteren en vandaag aan.

De voorwerpen staan chronologisch opgesteld van de negentiende eeuw tot vandaag en vormen als het ware het “materiële geheugen” van België. De bezoeker vindt er alledaagse gebruiksvoorwerpen, kunstwerken en designstukken, bekende merken, wetenschappelijke uitvindingen, verwijzingen naar sportieve topprestaties of ook voorwerpen die herinneren aan de rijkdom van de Belgische volkscultuur.

Het *Hôtel Bellevue* is een voormalig 18de eeuwse hotel. In het hotel verbleven onder andere Sarah Bernhardt, Honoré de Balzac, Franz Liszt, koning Eduard VII van het Verenigd Koninkrijk, keizer Wilhelm I van Duitsland en nog vele andere gekroonde hoofden.

Later zal koning Leopold II het Koninklijk paleis verbouwen tot zoals we het nu kennen en kocht het hotel in 1902. Het werd opnieuw ingericht zodat prinses Clementina (dochter van koning Leopold II) er kon gaan wonen. Onder andere Leopold III en Astrid hebben er gewoond. In 1977 is dit gedeelte van het koninklijk paleis ingericht voor een museum. De versiering en decoratie stamt uit de tijd van koning Leopold II (o.a. de Borgendael-salons). Het hele gebouw is beschermd, ook de gevels. Sinds lang wordt het paleis niet meer bewoond, en er werd gezocht naar een gepaste functie. Het museum opende in de huidige vorm zijn deuren in juli 2005, bij de festiviteiten van 175 jaar België. In het museum is ook toegang tot de oude kelders en gangen van het paleis op de Koudenberg.

Grande Hotel Belvue in zijn glorieperiode
(fotobron: www.events.belnet.be)

Koning Leopold I

Stamboom van onze dynastie

Het middagmaal hebben we na een korte busrit genomen in het Café Belga in het Flageygebouw te Elsene. Dit modernistisch gebouw in art deco stijl maakt deel uit van ons collectief geheugen als het voormalige radio-en televisie gebouw. Hier begon in het jaar 1938 het Belgische mediacircus. Het gebouw is gerestaureerd einde jaren 1990 en is nog steeds bekend voor zijn goede akoestiek.

Op weg naar het Père Lachaise (kerkhof van Laken) van Brussel rijden we vast in de Brabantstraat, een drukke multiculturele winkelstraat aan het Noordstation.

Je kan hier nergens beter in Brussel de andere medemens ontmoeten.

Met een vijftiental minuten vertraging arriveren we bij de begraafplaats van Laken waar de rondleidingen gedaan worden door de vzw Epitaaf.

Bezoek aan het kerkhof van Laken bestaat uit twee delen. Bij het eerste wordt links naast de ingang van het kerkhof de werkplaats, het bureel en de toonzaal van de beeldhouwersfamilie Salu bezocht die gedurende drie generaties (van 1870 tot 1960) grafornamenten maakten.

Deze ruimten zijn nog authentiek en lijken zopas verlaten te zijn door de kunstenaars.

De familie Salu had na enige tijd roem en faam opgebouwd bij adellijke-en bourgeoisie families.

Begraven worden op het kerkhof van Laken was het nec plus ultra.

Het kerkhof van Laken was als het ware een “place m’ as-tu vu” (letterlijk vertaald: plein van hebt ge mij gezien) geworden.

Ingang tot de toonzaal en ateliers van de familie Salu. (fotobron: archiefbank.be)

Vitrine van "Maison Et. Salu"

Inkomhal met gipsen vrouwenbeeld

Toonzaal

Atelier

Toonzaal eerste verdiep

Het tweede deel van de rondleiding gaat over het kerkhof naast de kerk van Laken waar ons vorstenhuis zijn laatste rustplaats heeft in de crypte onder het koor.
Koninklijke crypte (bron: bruzz.be)

De crypte bevindt zich onder de linkse torenstomp van de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Laken.

Grafmonument en torenspits van de Onze-Lieve-Vrouwe kerk van Laken

Na een korte wandeling over het gelijkvloers van de begraafplaats en stilstaan bij enkele monumentale tempeltjes verdwijnen we in de ondergrondse gangen waar men boven elkaar begraaft. Als er boven een monument of een kapel staat zien we ondergronds een voortzetting van dit bouwwerk waarin de stoffelijke resten begraven worden.

Onder- en bovengronds monument voor architect Poelaert, bekend van het justitiepaleis in Brussel

Idem voor schepen/burgemeester Bockstael

Aan de andere kant van de begraafplaats komt men langs deze modernistische trappen en bouwwerk terug in open lucht.

Enkele prachtige beeldhouwwerken en bronzen

De busreis werd afgesloten met een copieus drie-gangen avondmaal aan de rand van Brussel. De rit naar huis met een goed gevulde maag verliep voorspoedig.

Bronnen: www.Archiefbank.be

www.epitaaf.be

www.wikipedia.org/wiki/BELvue_museum

foto's tenzij anders vermeld: Heemkunde-en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius

Erfgoeddag 22 april 2018: “Kiezen voor Muziek” met feestelijke opening op 13 mei 2018

Onder een stralend zonnetje mochten we Erfgoeddag aftrappen in het Museum Aan de Grens (het MAG) samen met de Gilde Sint-Sebastiaan in het nieuwe schutterslokaal aan de Krommendijk.

Om 13.00 uur kwam de gilde op bezoek naar onze nieuwe tentoonstelling. Keizer Leo Vloemans en zijn gevolg vereerden ons met een bezoek.

Keizer Leo Vloemans, Hoofdman Marc Van Hoof en Cor Van Istendael van Erfgoed Noorderkempem in overleg

Radioamateurs bezig met een telegrafieverbinding naar het schutterslokaal aan de Krommendijk

Stand van onze vereniging bevolkt en bezocht door charmant gezelschap

Jan Bax

Keizer Leo Vloemans

Gildezusters volgen de projectie

De nieuwe tentoonstelling wordt gemonsterd door de Sint-Sebastiaansgilde

Louis en Maria Severijns-Bax, zestig jaar getrouwd.

Charmant gildegezelschap genietend in de lommer.

Els van Gompel en groep brachten mooie covers vanaf 14.00 uur en Erfgoeddag werd geopend

De familie Primus op bezoek

Bezoekertje met een platendraaier op zijn T-shirt naast de pick-up en geïnteresseerden

Even uitblazen op het terras

We mogen tevreden terugblikken op deze zonnige 22ste april met veel zon en met 30% meer bezoekers dan vorige Erfgoeddag.

Verslag 13 mei: Muziekoptredens

De dag begon ondanks alle onheil voorspellende weerberichten droog. We hebben lang genoten van een grijze iets wat frissere voormiddag maar we hielden het droog. Het officiële gedeelte werd afgewerkt met speeches van de voorzitter en van Burgemeester W. Luyten. Daarna werd de tentoonstelling door de burgemeester, de schepenen en de eerste bezoekers ingelopen. Om 10.30 volgde het eerste optreden binnen van het koor Quinza onder leiding van Lisbeth Ruts.

Aandachtige toehoorders bij de toespraak van de Burgemeester: v.l.n.r. Herman Van Rouwendaal en echtgenote, Marinus Willems, Karel Van Eyndhoven, Hans Heylen, Rina v.d. Vloet, Carine Couwenbergh, Jef Van De Pol en uiterst rechts Cis Visser.

Optreden van het koor Quinza in de voormalige raadszaal van het oud gemeentehuis te Poppel

Vervolgens kregen we buiten het vervolg met een zeer te smaken niet vermoeibare coverband “After Midnight” die de pannen van het dak speelden.

Nadat de mensen van Quinza even verse lucht hadden gehapt en de kelen gesmeerd gaven ze nog een tweede ronde ten beste.

Vervolgens trad buiten op de kiosk de fanfare “Jeugd en Vreugd” uit Ravels-Eel op. Zij gaven een staaltje van de hedendaagse aanpak van een fanfare waar jong en oud elkaar perfect aanvulden.

Ondertussen was Dirkje gearriveerd met haar collega zangeres en technische ondersteuning. De twee dames gaven op een zeer fijne manier een aantal covers ten beste waarbij de gevoeligheid van de nummers door de emotionele interpretatie van de twee zangeressen schitterend naar voor kwam.

Na dit optreden trad buiten de fanfare SNK (Nicolaüskring uit Weelde) aan. Deze fanfare onder leiding van Yvonne Peeters bracht een aantal schitterende nummers ten beste die zeer gesmaakt werden door het publiek. Merkwaardig waren de schitterende solo's van enkele zeer jonge fanfareleden. SNK is een fantastische muziekvereniging met een welhaast proffesionele bezetting. SNK en "Jeugd en Vreugd" bewijzen dat de jeugd te vinden is voor analoge akoestische muziek.

Na het optreden van SNK waar een beetje hemels vocht naar beneden kwam, mocht de “Grenskapel” afsluiten en uitblazen. Zij brachten enkele ambiancevolle nummers uit de goede oude doos.

Woorden van dank schieten te kort bij de prachtige prestaties van alle muzikanten die deze dag hebben omlijst! Dank ook aan het gemeentebestuur en alle medewerkers van onze vereniging voor de opbouw, de uitbating van de bar en Marleen om het programma samen te stellen.

De “Sjotterkes” of tafelvoetballers aan het Molenslop, Gemeentelaan te Weelde

Door: Luc Andries

Enige tijd geleden vond ik een boek: “Kunst in Opdracht”. Mijn nieuwsgierigheid werd gewekt en ik bekijk de inhoudstafel. Daar las ik dat er in Weelde een kunstwerk staat. Even kijken op de bewuste pagina en daar zag ik de 5 figuren aan een stang hangen zoals bij een tafelvoetbalspel in een café of jeugdclub.

Ik ben dan maar eens ter plekke afgestapt en eens gaan uitpluizen wie het gemaakt heeft en waarom.

De kunstenaar **Sven 't Jolle** is in 1966 geboren te Antwerpen, waar hij van 1986 tot 1990 kunst studeert aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. Al vanaf de vroege jaren negentig tonen zijn tentoonstellingen een maatschappelijke belangstelling. Zijn huidige concepten vinden hun oorsprong bij een reis die hij in 1997 maakt in het noorden van Frankrijk. De rondreis door Picardië bracht hem naar het dorp Saint Léger. 't Jolle associeert het dorp onmiddellijk met de Franse schilder Fernand Léger (1881-1955) die, met dank aan de humor van 't Jolle, de status van Heilige kreeg. Tijdens deze zomer kondigt het Belgisch staalbedrijf Forges de Clabecq in Tubize het einde van haar activiteiten aan.

Dit leidt tot een golf van demonstraties. 't Jolle verbindt het Franse dorp, de gelijknamige schilder en de sociaaleconomische gebeurtenissen met de term “tubisme”. Het tubisme, een variant van het kubisme dat Fernand Léger beoefende, leent zijn klank, in de geest van 't Jolle, aan de sociale gebeurtenis die Tubize en België verstoorde.

De anekdote illustreert hoe Sven 't Jolle zijn artistieke reflecties opbouwt.

Hij vertrekt vooral vanuit de beeldhouwkunst, maar soms ook vanuit andere media. Hij vernauwt de grens tussen de esthetiek en het sociaal engagement. De kunstenaar is werkzaam in de wereld van de kunst vanuit een open verbondenheid met de verpauperde klasse; al is zijn strijd niet beperkt tot het verdedigen van realiteit. De zeepbel van de kunst vormt voor hem geen afsluiting. Het doel is om zowel bij de kunstenaar als de toeschouwer een reflectie over de sociale, politieke en economische situatie op gang te brengen. Binnen dit kader dwingt 't Jolle zijn werk tot zelfreflectie en toetst hij de mogelijkheid van een subversieve kunst die pleit voor de werkende klasse bij een economisch bevoorrecht kunstpubliek. De bevraging wordt zelf het onderwerp van het werk.

Na verschillende tentoonstellingen in Vlaanderen en Brussel in de late jaren 1990 exposeert Sven 't Jolle in Frankrijk en Duitsland. Hij reist regelmatig naar de landen van het Midden-Oosten en leeft en werkt vandaag in Melbourne, Australië.

Het kunstwerk te Weelde is in 2008 gerealiseerd door Sven 't Jolle. Het is een gevolg van het decreet van 23 december 1986 verschenen in het Belgisch Staatsblad op 13 februari 1987 en in werking tredend op 1 juli 1987. Het handelt over "Kunst in Opdracht". Praktisch gezien kunnen we het best dit decreet toelichten aan de hand van artikel 2: "Iedere publieke rechtspersoon die geheel of gedeeltelijk ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap een gebouw opricht of verbouwt, iedere private rechtspersoon die ten minste 30 procent subsidie ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap een gebouw opricht of verbouwt, alsmede iedere private of publieke rechtspersoon waarmee de Vlaamse Gemeenschap een huurcontract, leasingcontract of huurcontract voor 25 jaar of langer afsluit, moet volgens de hiernavolgende schaal een bepaald percentage van de bouwkosten besteden aan in het gebouw geïntegreerde kunstwerken...". Dit is de kern van het decreet dat uit 6 artikels bestaat.

Aldus is er in 2008 een kunstwerk gerealiseerd door Sven 't Jolle dat de naam draagt: "Global Playfield". Vrij vertaald betekent dit: "Het Wereld Speelveld". Het staat dus langs de Gemeentelaan te Ravels-Weelde aan de parking van sporthal "Het Molenslop". De nieuwbouw van "Het Molenslop" is gerealiseerd door Groep Infrabo.

De bouwheer, in dit geval de gemeente, wenste een artistieke ingreep die de sporthal als dynamische ontmoetingsplek visueel zou onderstrepen. Een kunstwerk in de buitenomgeving van de gemeente zou eveneens kunnen aanzetten tot reflectie omtrent de impact van deze sportinfrastructuur, waar zich een belangrijk deel van onze vrijetijdsbesteding afspeelt.

Sven 't Jolle plaatste zijn kunstwerk "Global Playfield" in het grasveld langs de Gemeentelaan bij de ingang van de sportaccommodatie. Het werk verwijst naar het tafelvoetbalspel en bestaat uit een horizontale, roestvrij stalen buis waarop vijf polyester figuren zijn gemonteerd, met de hoofden steunend op de grond. De figuren werden uitgevoerd in de voetbalkleuren van Ravels, Weelde en Poppel.

Op de truitjes staan verwijzingen naar ploegen uit Afrika, Azië en Zuid-Amerika. De huidkleur is per figuur verschillend. De titel "Global Playfield" is ontleend aan de markteconomische terminologie en suggereert een antiglobalistische commentaar of kritiek, maar kan evengoed worden begrepen als een blijk van waardering voor de ploegsport als multicultureel ontmoetings- en verbroederingsmoment.

Bronnen: <http://bamart.be/en/artists/detail/281>

Kunstcel, Vlaams Bouwmeester, "Kunst in Opdracht, 2006-2013"

Foto's: Heemkunde-en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius, Luc Andries

Heemkunde Quiz 2018

Het antwoord op onze Heemkunde Quizvraag is:

Een puntenslijper voor de ganzenveer!

In het tijdschrift van september zullen we lezen of er iemand het juiste antwoord heeft gevonden !!??!!

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
vzw**

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Ravels	0474 97 17 27
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Ravels	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Ravels	014 478066
Leden:		
	Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Ravels	014 656893
	Bas Van Haeren, Deenakkers 1, 2381 Ravels	014 699126
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Ravels	014 687332
	Magda Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Ravels	014 655156
	Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Ravels	014 655728
	Cis Vissers, Lindenlaan 8, 2382 Ravels	014 656750
	Harry Vrijzen, Eikenlaan 15, 2382 Ravels	014 656420
	Jose Schlappi, Klein Goorbleek 2, 2382 Ravels	014659958

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenakkers 1, 2381 Weelde, 014 699126

redactie@nicolaus-poppelius.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,

de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.

(Iedere auteur is verantwoordelijk voor de ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum: Museum Aan de Grens (MAG) "'t Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,
is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk op afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier
dat u kunt vinden op onze website.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <http://nicolaus-poppelius.be>

Facebook: www.facebook.com/NicolausPoppelius

